

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Immigratie en Naturalisatiedienst
t.a.v. de heer A. Molleman
Directeur Asiel & Bescherming
Per e-mail: AN.Molleman@ind.nl

Betreft: telehoren in de asielprocedure

Amsterdam, 20 mei 2020

Geachte heer Molleman,

De Vereniging van Asieladvocaten en -juristen Nederland (VAJN) en de Specialisten Vereniging Migratierecht Advocaten (SVMA) maken zich ernstige zorgen over de wijze waarop het horen en de rechtsbijstand in de asielprocedure momenteel wordt vormgegeven. Wij menen dat dit de kwaliteit van de asielprocedure aantast. Wij vragen hiervoor uw onmiddellijke aandacht.

Sinds medio april is uw dienst begonnen met een 'pilot' telehoren¹ in kansrijke zaken (Syrische, Jemenitische en Turkse aanvragers). In onze overleggen met uw dienst hebben wij steeds aangegeven dat telehoren voor eenvoudig inwilligbare asielaanvragen een oplossing biedt voor de beperkingen als gevolg van de coronavirus-maatregelen, maar dat het teveel problemen kent om zonder meer in meer gecompliceerde zaken in te zetten. U was het daar destijds mee eens.

Wij waren dan ook zeer verbaasd toen uw dienst vorige week aankondigde dat de 'pilot' was geslaagd en dat het telehoren met onmiddellijke ingang zou worden uitgebreid naar alle asielaanvragen, met uitzondering van die van alleenstaande minderjarigen en kwetsbare aanvragers.² Voor zover ons bekend is de advocatuur, als vertegenwoordiger van de asielzoekers, niet geraadpleegd over de ervaringen in de pilot. Ons is in elk geval niets gevraagd. De Algemene Asielprocedure is een gebalanceerd proces waarin aan ketenpartners, IND en advocatuur, ieder een belangrijke rol toekomt. Hierbij is veel afstemming van werkprocessen noodzakelijk. Die afstemming heeft de afgelopen weken te vaak ontbroken. Wij verzoeken u om de pilot alsnog deugdelijk te evalueren en te bespreken met ketenpartners, waaronder de advocatuur, voordat het telehoren wordt uitgebreid naar andere doelgroepen.

Onze bezwaren tegen de uitbreiding van het telehoren zijn in de kern de volgende.

Hoewel advocaten in de regel niet aanwezig zijn bij (tele-)gehoren, doen wij de cliëntbesprekingen in het kader van de asielprocedure momenteel noodgedwongen vaak ook via een videoverbinding. De beperkingen die dit met zich meebrengt zijn ons dan ook bekend. Zo is het vaak lastiger om een vertrouwensband te verkrijgen en worden non-verbale signalen veel moeilijker opgepikt. Ook zit er

¹ Horen via een videoverbinding; in de praktijk Skype for Business.

² Bron: <https://ind.nl/Paginas/Coronavirus.aspx>

meer tijdsdruk op het gesprek, al was het maar omdat er in AZC's maar beperkt ruimte is voor videobellen, en is videobellen duidelijk vermoeiender dan een fysieke ontmoeting. Al met al merken wij dat het moeilijker is om een setting te creëren waarin de asielzoeker zich vrij voelt om zijn/haar relaas volledig te vertellen. Deze beperkingen gelden uiteraard evenzeer voor telehoren door uw dienst.

Tot dusver heeft dat mogelijk nog niet tot problemen geleid, omdat u alleen eenvoudig in te willigen zaken hebt afgedaan, en voor zover wij weten ook nog geen (spoor 4-) aanvragen hebt afgewezen op grond van telehoren. Daarmee biedt de opgedane ervaring echter nog bepaald niet de zekerheid die nodig is om het telehoren zonder meer uit te rollen over vrijwel alle zaken. Wij menen dat u in ieder geval niet moet telehoren in zaken waarin de vreemdeling (c.q. diens advocaat) daartegen bezwaar heeft, en dat u geen asielaanvraag moet afwijzen zonder de betrokken vreemdeling een werkelijk persoonlijk onderhoud heeft gehad, zoals de Procedurerichtlijn ook voorschrijft (art. 14, 2012/32/EU).

U geeft aan dat u alleenstaande minderjarige vreemdelingen en kwetsbare asielzoekers niet zult telehoren. We hopen dat u voor deze, relatief beperkte, groep een alternatief bedenkt zoals fysiek horen in een veilige setting, omdat verder uitstel juist voor deze groepen extra belastend is.

Voorts vragen wij ons af op welke basis uw dienst "kwetsbare aanvragers" identificeert nu de FMMU al enige tijd geen medische onderzoeken meer doet. Dit is in het bijzonder van belang, nu de hoornedewerker op afstand van de asielzoeker zit en niet direct kan ingrijpen of te hulp kan schieten als zich acute (psychische) problemen voordoen.

Ook kan zonder adequaat medisch advies niet goed worden beoordeeld met welke beperkingen bij het horen en beslissen rekening moet worden gehouden. Juist bij telehoren is een dergelijke beoordeling van bijzonder groot belang, omdat daarbij sprake is van een wezenlijk ander contact tussen partijen, waarbij veel non-verbale informatie, zoals stress- of lichamelijke klachten, moeilijker waarneembaar zijn.

Voor wat betreft de rechtsbijstand "op afstand" merken wij op dat een aantal problemen, die wij grotendeels al meermaals hebben aangekaart, nog steeds niet is verholpen.

Ten eerste – en we hameren hier al weken op: het is voor ons nog steeds onbegrijpelijk dat advocaten verplicht zijn om naar het AC af te reizen om vanuit daar te Skypen met hun cliënt. Dit is onnodig belastend en zorgt voor onnodige vervoersbewegingen – vaak met het OV – in een tijd waarin die van overheidswege zijn afgeraden. Daarnaast is het voor ons fundamenteel onverteerbaar, en mogelijk gedragsrechtelijk laakbaar, dat wij onze cliënten dienen te spreken op een verbinding die door de IND (de 'wederpartij') wordt beheerd en gecontroleerd. Deze zorg is niet slechts principieel: van enkele leden vernamen wij dat bij het gebruik van de telehoorfaciliteiten van de IND soms een IND-medewerker als 'host' in het gesprek aanwezig bleef en soms kwam deze tijdens het gesprek ongevraagd binnen. Ook is gemerkt dat tolken niet altijd over een privé-werkruimte beschikken zodat daar hoorbaar nog andere personen aanwezig zijn.

De enige reden dat wij hier vooralsnog in meegaan, is omdat u ons voor het blok zet: als we niet naar het AC gaan om daar via de IND te Skypen, krijgt onze cliënt geen toegang tot een ruimte in het AZC waar hij rustig kan spreken. De consequentie daarvan is dat onze cliënt, die vaak al anderhalf jaar wacht op het begin van de procedure, nóg (veel) langer moet wachten. Wij willen dat deze gang van

zaken nu onmiddellijk stopt, zodat advocaten naar eigen keuze ook vanuit hun eigen kantoor (of thuis) deze besprekingen kunnen voeren.

Samenvattend verzoeken wij u het volgende:

1. Een deugdelijke evaluatie van de pilot waarbij alle ketenpartners worden betrokken;
2. Voor zover die evaluatie daartoe aanleiding geeft: uitbreiding van de pilot tot andere zaken in het kader van een nieuwe pilot;
3. Alleen telehoren in niet evident inwilligbare zaken na overleg en toestemming van de gemachtigde.
5. Onderzoek naar alternatieven voor telehoren, waaronder het weer fysiek horen voor in ieder geval groepen waarvoor telehoren geen optie is; en
6. Het onmiddellijk mogelijk maken van rechtsbijstand tijdens de AA zonder verplichting voor de advocaat om op het AC te verschijnen.

Wij menen dat het voorgaande zorgvuldiger is dan de weg die nu is ingeslagen. Overigens is zijn er zoals bij ons beroepshalve bekend, nog genoeg 'kansrijke' aanvragen over om meer ervaring mee op te doen.

Graag vernemen we zo snel mogelijk uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Namens de besturen van VAJN en SVMA

Igna Oomen
Secretaris VAJN

cc.

Raad voor Rechtsbijstand

Orde van Advocaten

Centraal Orgaan Asielzoekers

Vluchtelingenwerk Nederland